

מדינת ישראל
הכנסת

ש.פ.

פרוטוקול מס. 146 ד'

מישיבת ועדת החינוך והתרבות, שהתקיימה ביום ד',
24.6.59, בשעה 09.00.

נכחו - חברי הוועדה:

ש. פרסיץ - היו"ר
ר. הקסיץ
פ. זוארץ
ש. כפרי
ס. יזהר
ר. צברי
י. רפאל

מוזמנים:

מר שריד - משנה למנהל משרד החינוך
מר קצנלבוגן -
ד"ר זיו -

סדר-היום: (א) בתי חינוך תיכוניים.

- - - - -

היו"ר ש. פרסיץ: אני פותחת את הישיבה.

אנני חפצה לשאול את ד"ר זיו אם הוא עיין בפרוטוקול של ישיבת ועדת החינוך האחרונה, משום שהוא אמר לי כי הוא אינו יודע בעצם מדוע הוא הוזמן; ד"ר זיו סבור כי אנו נשאל שאלות אשר עליהן הוא יצטרך להשיב.

אם כן, אחזור בקיצור על אותן השאלות שנשאלו באותה ישיבה: השאלה הראשונה היתה - איך המספרים שנחפרסמו על יסוד הסטטיסטיקה הממשלתית, על יסוד הודעת שר החינוך והתרבות בעתונים על מספר בוגרי בתי ספר יסודיים ומספר בוגרי הסקר בנורמה א' ובוגרי הסקר בנורמה ב', לאור העובדה ששתי הנורמות הללו מגבילות את יתרת הילדים שאינם יכולים להשתלב באיזה אופן שהוא במערכת החינוך התיכוני מסעם חוסר מקום, ואילו היה מקום - היתה מתעוררת בעיית המורה. בקשר לכך ספרתי אנכי על עובדה שהייתה אצלי משלחת שיצגה 300 הורים; המשלחת מנתה שבעה איש. הם טענו כי ילדיהם אינם יכולים להתקבל

לבתי הספר מחוסר מקומות. אחרים טענו, כי אם זהו המשטר הקיים בבתי הספר, הרי שהם מוכרחים לסגת. אני לא נכנסתי לוויכוח ולא שאלתי למה הם מתכוונים, אם לחינוך מקצועי, אם לחינוך תיכוני וכו'. אני שואלת: מהו הפתרון לכך?

עקב כך נתעוררה שאלה שניה על מצב בתי הספר התיכוניים לא רק לאור התודעה היהודית, אלא גם בזה שבתי הספר הללו הפכו ברובם להיות בית חרושת לבוחנים מבלי לדאוג לידיעות יסודיות. כמו כן דובר על כך שהעובדה הולכת וחוזרת, ואפילו מחריפה בכשלונות בבחינות הבגרות.

בקשר לאופן ההוראה בבתי הספר חפצנו לשמוע את דעתך על כל העניינים הללו, וההצעה היתה - לבוא לפנינו ולהרצות על כך.

שאלה אחרת היא, בעיית בתי הספר התיכוניים הקיימת לקראת השנה הבאה עקב חוסר הסדר עם ארגון המורים האקדמאיים וחוסר הסדר זה מאיים עלינו לאי פתיחת בתי הספר, וטוב לדאוג לזה שעה אחת קודם על מנת לא לזעזע את מערכת החינוך כפי שזועזעה פעם.

ד"ר זיו: אני אולי אחיחס לשאלה של חברת הכנסת פרסיץ בקשר לבעיית החינוך ורמת הלימודים המתבטאת בבחינות הבגרות. אני מבין שמר שריד ירצה להשיב לשאלה הראשונה, על חוסר המקום בבתי הספר התיכוניים ויחסנו כלפי ארגון המורים התיכוניים.

נדמה לי שכבר היתה לנו הזדמנות בוועדת החינוך והתרבות לדון באותן שתי השאלות, כלומר באיזו מידה מחנך בית הספר התיכוני את בנו לקראת אזרחות טובה. אשר לענין הראשון אני אצרף את ענין התודעה היהודית.

משרד החינוך הושיב ועדה של מורים ומחנכים, בראשותו של ד"ר בן-יהודה, והיו כמה הצעות לביצוע בכיוון הכנסת שינויים במערכת הלימוד, ו-ב: שינויים בהווי דרכי החינוך גם מבחינה אמוציונלית על מנת לחזק את התודעה היהודית. חלק מן ההצעות מצאנו כטובות בתכנית הלימודים, ואני מרשה לעצמי לחוות דעה שלו עליה בידינו להגשים את כל מה שכתבנו בתכנית, בעיקר במקצועות הומניסטיים, היינו יכולים להשיג מה שבתנאים שלנו היינו יכולים להשיג. אבל הקושי הוא בכך, שמצד אחד נשמעת מכמה צדדים טענה - אני באופן אישי לא תמים דעה עם דעה זו - שממילא בתי הספר שלנו עמוסים בחומר לימודים רב. כלומר, להוסיף על תכנית הלימודים כמעט ואין זה אפשרי. יש טוענים שיש לגרוע; מצד שני אומרים, שיש להוסיף. הקושי הוא: במה לבחור, אם להוציא - מה להוציא. לכן בקשנו ועדה של שני אנשים - מר שפאן וד"ר זון - שהם ינסחו, הלכה למעשה, פרקי לימוד, ספרות, תנ"ך וכו', ואחר כך נוציא מדריכים למורים והוראות לביצוע. אכן שני אנשים אלה יושבים, אולם כרגיל, ישנן עבודות מרובות שלא מתקבלות במידה מספקת. יתכן שלקראת השנה הבאה נציע הצעות יותר מפורטות. מכל מקום, משהו עשינו כבר.

ראשית, שינינו - ושמענו הדים טובים - את דרכי התנ"ך. השינוי הוא בזה, שעד כה בחנו 200 פרקים קבועים. כעת עיבדנו תכנית יותר מפורטת וגיבשנו כמה תכניות מפורטות, והם אינם יודעים מראש מה תהיה פני הבחינה. על ידי כך, חייבים המורים והתלמידים ללמד במידה שווה חומר יותר רב, לאו דוקא חומר לבחינה; זהו חומר לימודי לא רק למען הבחינה. הוא הדין לגבי ההיסטוריה. ואף כאן הוקמה ועדה אקדמאית, בראשותו של פרופ' גורבך. ועדה זו מורכבת מכמה פרופסורים ואסיסטנטים מהאוניברסיטה בירושלים. בדקנו את תכניות הלימודים במקצועות ההומניסטיים, ובין השאר - את ההיסטוריה, וחיפשנו דרך לפחדון בעיה מאד קשה בחינוך בישראל, והיא: כיצד להשיג יותר על הנוער את ההיסטוריה הישראלית, משום שההיסטוריה הכללית בגלל היקפה והתרחותה מענינת את הנוער יותר.

ישבנו בכמה ישיבות וחיפשנו כמה תכניות, כיצד לשנות את הדברים. יתכן שאחד הדברים הוא: שינוי דרכי הכנת המורה באוניברסיטה, ואכן אנו שם מחפשים דרך כיצד להגשים זאת. מצד שני, שינוי מסויים בתכנית הלימודים בהיסטוריה הכללית. הכוונה היא, שגם את ההיסטוריה הכללית ללמד בדרך של תהליכים מיוחדים, בדרך של בעיות מיוחדות ופחות בצד הפוליטי והעלילה. בין שני אלה אפשר למצוא קרבה.

אשר לספרות העברית, מתנהל ויכוח בין המחנכים וגם בקרב הציבור. יש אומרים שהגזמנו ובחרנו במרובה, כלומר הכנסנו בהוראה חומר רב, וע"י כך לא ראינו העמקה מספקת; ויש אומרים שהחומר מועט מאד וההעמקה היא מרובה. ישנם שטחים מרובים של ספרות שהם מוזנחים, ודוקא בהם נעוצים השרשים של התודעה היהודית.

לפני זמן מה ישבנו עם פרופ' ברור, ואמרנו שנמנה ועדה, ובה אולי נשתף גם אנשי ציבור וסופרים על מנת לברר ולגבש את הבחירה.

היו"ר ש. פרסיץ:

אולי לא הסברתי את השאלה שהתעוררה בוועדה. בוועדה התעוררה שאלה בקשר לאופן ההוראה בבתי הספר ושיטת הבוחנים והמבחנים שהשתררה בבתי הספר התיכוניים ואשר הפכה את בתי הספר כך, שלתלמידים אין זמן לעכל את כל החומר. יוצא מכך, שהתלמידים לומדים ומתכוננים. (מר שריד: מתכוננים עד כי אין להם זמן לדעת).

ד"ר זיו:

אין לי אלא להעיר הערה, יש להימנע מהכללות. כלומר, אני מטיל ספק בטענה זו. אכן ישנם מורים וישנם מורים בבתי הספר. אני יכול רק לדעת מה שמספרים המפקחים ומה שאני שומע מפי המנהלים. אינני סבור שהדעה הזו קולנית מדי. יש, כפי שהיה תמיד, תלמידים אשר עיקר לימודיהם היא בחינת בגרות. ואני מעיז לפקפק, מה היו לימודיהם לולא הבחינה. משום שנשלחים תלמידים לבתי הספר לא תמיד מתוך התענינות בחומר, ולולא זה מי יודע אם היו לומדים בכלל. מצד שני, ישנם בתי ספר וישנם גם מורים שנעשה להם עוול אם נאמר שאם מקילים בלימודים. המורה מלמד לפי מידת יכולתו, בהשכלתו ובמספר התלמידים בכיתה אשר בזמן האחרון מספרם איננו מצומצם, הוא עולה ל-40 וכמה תלמידים.

אשר ליחידת בחינת הבגרות: רמת הלימודים, במידה שבמתבטאת, בבתי הספר התיכוניים העל-יסודיים העיוניים בישראל, איננו למעשה סלקטיבי. אם ניקח בחשבון את המספרים של התלמידים שנכנסים לכיתה ונשווה אותם עם המספרים של איזה שהוא בית ספר תיכון עיוני בחו"ל, באירופה, נראה שהמספרים שלנו גדולים לאין ערוך. אנגליה, צרפת, גרמניה, אוסטריה - בארצות הללו מספר התלמידים הוא הרבה יותר קטן. הוא אינו מגיע ל-20% בחו"ל. מצד שני, בין התלמידים הללו שנכנסים לבית הספר התיכוני לכיתה ט', אזי בבית ספר עיוני לא כל הלימודים מביאים הכנה מספקת משנות הלימודים הקודמות, וידוע משום מה.

בתי הספר התיכוניים, מבחינת תכנם, הנם חד-גוונים על אף המגמות מבחינת מקצועות הלימוד. אכן טבעי הדבר שתלמידים אלה בהגיעם לבחינות בגרות נכשלים במידה רבה יותר מאשר עד כה.

ר. צברי:

אומרים ש-25% מהתלמידים נושרים בדרך.

ד"ר זיו:

לא הכינותי סטטיסטיקה של התלמידים הנושרים בדרך מט' ל-יב'. אני חושב כי בשנים האחרונות המספרים אינם כפי שהיו אי-פעם. ניסינו לכוון אתה את הדברים לא מתוך הכבדה יתרה, ואם מספר הכשלונות בבחינות הבגרות הוא יותר, הרי זה מסיבה, וודאי היא נותנת את חלקה, שחלק גדול ממורים מלמדים בבתי ספר תיכוניים איננו בעל השכלה מספקת; אף זה נותן את חלקו. אין גם להתעלם מעובדה אחרת, שחלק לא קטן של מורים איננו מסתפק ב-24 שעורים שקבענו עתה מתוך צרכים פדגוגיים ולא מתוך צרכים כלכליים, והם מלמדים יותר שעורים, וברור שזה משתקף גם בהוראה ובהישגיה. אולם, אם נתעלם ממספק מקצועות שפעמים הם קבועים, כמו: אנגלית, מתמטיקה, הרי בשאר המקצועות אני סבור - ואני יכול להכין סטטיסטיקה של מספר התלמידים הנכשלים בבחינות הבגרות איננו יותר גדול מאשר בארצות אחרות.

אני הייתי חושב שרצוי פעם להדגיש שתי תפיסות, מצד אחד טוענים שבית ספר תיכוני איננו מחנך, הוא מלמד בלבד, הוא מכין לבחינות - ואילו אני טוען שבחלק זה נכון; מצד מספר הנכשלים הוא גדול מדי. במידה רבה זה הא בהא תליא. ברוב המקצועות הבחינות הן בחינות של ידיעה. ודאי, תוך כדי בחינה אני בוחן את הידיעה, אבל אינני יכול לבחון את הידיעה באמצעות הידיעה. ואם אנחנו דנים על טיב בית הספר, על רמתו לפי בחינות הבגרות, הרי זה גם נותן את אמותיו בתהליך הלימוד, ואלה עושים את מרצם בהוראה.

אשר לאנגלית ימתמטיקה: אין אנחנו דורשים, ובשום פנים איננו דורשים במתמטיקה, במגמה הריאלית וההומניסטית יותר מארץ אחרת באירופה. אפשר לדרוש פחות, אולם אי אפשר לדרוש פחות ויחד עם זה לעמוד בסטנדרט אירופי. אינני רואה אפשרות להקדיש יותר זמן בהוראות אלה יותר במאזן הלימודים. יתכן שהסיבה נעוצה בזה שאמרת בראשונה - במורה מזה, ובמספר התלמידים שנכנס בידיעה.

באנגלית אנחנו עומדים ברביזיה, וישנן שתי תפיסות: ישנם מורים שסבורים שאנגלית, ביחוד אצלנו שהיא שפה זרה אחת המחיבת את כל התלמידים, אינה יכולה להיות לימוד שפה אלא מכשיר למען לימוד. מכך יש כאלה שסבורים שלימוד שכספיר, וגם שלי וגם סופרים אחרים, הוא למעלה מיכולת הלימוד שלנו; ישנם אומרים שצריך ללמד אנגלית כמכשיר למען כתוב וקרוא ספר מדעי. יתכן שהאמת היא באמצע; יתכן שצריך לקבוע שתי רמות באנגלית.

אותה ועדה עליה דברתי קודם לכן, דנה רבות בענין זה, שמעה מורים ושמעה מחנכים. הויכוח נוקב ולא קל להכריע אותו.

נבחנו בינואר תשי"ט גומרי בית ספר יסודי, כיחה ח', 28,300. מביין אלה הענקנו זכות לשכר לימוד מודרג לפי שמה שמקובל, נורמה א' - ל-8,500 תלמידים; נורמה ב' - ל-2,700 תלמידים; ל-470 תלמידים מבני המעוטים. נוסף לכך, מוסדות המשך של ההתישבות - שם החישוב הוא שונה - ל-467 תלמידים. אלה הם המספרים.

ברור שאין לנו יודעים עדיין מי מהם נרשם לבתי הספר התיכוניים לקראת שנת תש"ך. משנים הקודמות אנחנו יודעים שחלק לא גדול, אבל חלק מסויים, זכה בשכר נורמות מקצועי, חקלאי או בכלל לא. לעומת זה, נרשם מספר לא קטן אשר לא זכה בשכר לימוד מודרג בבתי הספר התיכוניים.

מר שריד:

אנחנו היינו מודאגים מאד לפני הרישום לבתי הספר התיכוניים העל-יסודיים שלא ימצא מקום לאלה שירצו להמשיך. משרד החינוך עשה פעולה, כינס מנהלים, כינס את מנהלי מחלקת החינוך העירוניות, וניסינו להשפיע עליהם להרחיב את

מערכת החינוך העל-יסודי ע"י פתיחת מגמות חדשות. קודם כל, פתיחת מגמה של בית ספר על-יסודי דו-שנתי, מתוך מגמה שהם ילמדו עוד שנתיים נוספות בחינוך על-יסודי, ולאחר מכן - כל אחד יבחר במה שירצה.

במספר בתי ספר נפתחו כיתות כאלה, ויש בתי ספר שהגדילו מגמות דו-שנתיות בבתי ספר תיכוניים. בראשון-לציון, יש השנה הרחבה ניכרת במגמה זו. גם בתי הספר הקיימים הרגילים מנסים להרחיב את המסגרות שלהם. במשך כל הזמן היה עלינו לחץ גדול מצד בתי ספר רבים שנעזור להם, בעיקר בהקמת מיבנים, ובתי ספר מסויימים לא יכלו לסיים ולא לגמור משום שלא היה להם התקציב הדרוש. תקציב הפיתוח בבתי ספר התיכוניים היה קשה, והשנה יצאנו בענין זה למרחב, והודות למפעל הפיס נוכל לתת השנה הלואות בסכום של מיליון לירות, וזהו סכום די נכבד. קיימת תכנית לשנתיים-שלוש, ואנחנו גם נשתתף בזה.

מספרים מדוייקים על מספר התלמידים שרצו להתקבל לחינוך המשך לא נוכל לדעת עכשיו; זאת נדע עם ראשית הלימודים עד כמה שידוע לנו מתוך שיחות שהיו לנו עם מחלקות החינוך העירוניות, כוח הקליטה שלהן גדל, והן עשו מאמצים רבים כדי לקלוט כמה שיותר. האמת היא, שאנו היינו מוכנים לפאניקה יותר גדולה.

הכיתות היו, בדרך כלל, מלאות בשנה שעברה. כל כיתה הגיעה לתפוסה של 40-45 תלמידים.

ועתה, בקשר לארגון המורים התיכוניים: קיים חשש שבתי הספר התיכוניים לא ייפתחו בראשית שנת הלימודים. בשנה שעברה היתה שביחה בראשית השנה, ואילו עכשיו מודיע הארגון שהוא יציג תביעות אלה ואלה, והוא הודיע איזה תביעות: הארגון רוצה תוספת משכורת, פחות שעות עבודה. כל התביעות שלהם הן חלקיות וזמניות.

התביעות של ארגון המורים לגבי שנת תש"ך הן: תוספת משכורת, הפחתת שעות עבודה לכיתות י"א ו-י"ב; מחנך צריך לקבל תוספת של שתי שעות; כמו כן להפחית את מספר התלמידים בכיתות עד 35. לפני שנה נאמר כי מותר למעלה מ-35, אולם צריך לשלם בעד כל ראש נוסף. השנה מופיעת תביעה שהיא אחת התביעות הצודקות - הפחתת מספר התלמידים בכיתות. אולם, ישנם דברים רבים שאי אפשר להשיגם.

התביעות הוגשו כך: מודיעים למשרד החינוך כי אלו הן התביעות. אם הוא מקבל - טוב, ואם לאו - הם מודיעים לכל בתי הספר, כי אם הם לא יספקו את התביעות - בית הספר לא יפתח. כמובן שאיננו מזלזלים בהודעה זו, ויתכן מאד שתפרוץ שביחה בראשית שנת הלימודים, ואנחנו גם יושבים וחושבים ומטכסים עצות. ברגע זה אינני יכול לומר לכם כיצד נמנע שביחה זו. מובן מאליו שאפשר לפתור את כל השאלות בהחלטה של הכנסת באם היא תאשר לנו סכום של 10 מיליון לירות, ואז אנו מספקים את כל התביעות של המורים, וכן את התביעות של ההורים. אולם, זה הא בהא תליא. (ש. כפרי: מהו שכר הלימוד עכשיו?) בכיתות ט' ו-י' 410 + תוספת יוקר. בכיתות היותר גבוהות י"א ו-י"ב שכר הלימוד מגיע עד כדי 500 לירות. (ס. יזהר: בכמה מסתכמות תביעות המורים?) ב-2,5 מיליון לירות, עם הפחתת שעות הלימודים. הם רוצים 22 שעות לימוד בכיתות י"א ו-י"ב. זהו המצב. אני ברגע זה אינני אופטימי כל כך לקראת שנת הלימודים הבאה.

היו"ר ש. פרסיץ: הייתי חפצה שאנחנו נראה את הבעיה בכל היקפה על מנת שנדע מהי מדיניותנו בכל מערכת הלימודים התיכוניים. האם חושבים שחינוך תיכון אל חינוך על-יסודי הוא אימפרטיב קטגורי במדינה? אם חושבים כך, אזי אנו צריכים ללכת לפי קו, וקו זה מתחיל בגן ילדים ובבתי הספר היסודיים: א) בחינוך הקודם לבית ספר תיכון ב) להכשרת המורים גם בבתי הספר היסודיים וגם בבתי ספר תיכוניים ג) במעוט מורים אקדמאים ובתנאים כלכליים אשר אינם מאפשרים נהירה ללימוד זה. זוהי השאלה.

עתה אני חפצה לומר שאנחנו מחייבים את משרד החינוך להוסיף עוד על תקציבו, ואנחנו צריכים לראות את הדברים האלה גם אם אנו עניים. אנחנו צריכים לומר: נקים את מתן הלימוד העל-יסודי בצורה זו או אחרת, אבל נסכים למצב ללא נשוא; נסכים לכך שייכנסו כל התלמידים; נחזיק בכל אותם בתי הספר ליום שלם, נפתח את לימודיהם, נעשה מאמץ אל-אנושי כדי לבטל את שתי הנורמות.

(ב) אם אנחנו הולכים לפי דרך זו, לא נבוא ונאמר: טוב, אנחנו לא נוכל לשנות את המצב שלנו, כאלה המורים אשר יש לנו ואנחנו לא יכולים לשנות וגם תכנית איננו יודעים כיצד לסדר אותה, אם להרחיב או לקצר אותה.

אני יודעת בזה ספר מסויים בתל-אביב, ¹⁴דוקא לימוד התנ"ך עד השנתיים האחרונות היה אחד המקצועות המוזנחים והשנואים על התלמידים. אולם מצב זה השתנה מהקצה אל הקצה רק עם הכנסת מורה אחר, והתלמידים מצליחים בלימוד זה באופן יוצא מן הכלל. יש ילדים - ואני רואה אותם, וכל אחד רואה אותם - הם עוסקים בידיעת ענינים, וקשה לתפוס כיצד הם מקבלים ציונים כפי שהם מקבלים, ואז הופכים את הלימודים האלה למטחנות.

אם אלה הם התלמידים ואלה המורים ואנו לא נעשה את הדבר שלפחות 700 המורים בעלי השכלה האקדמאית לא יברחו מהמקצוע, ולאותם 1100 מורים לא יסדרו קורסים גבוהים להשתלמות וכו', אזי, רבותי, אנחנו בונים על החול. ואל תבואו ותאמרו כי אנו עניים. במדינתנו זו שמוציאה כספים רבים מאד ללא עדיפויות, אנחנו צריכים למצוא את הכסף הזה.

אני חפצה לומר דבר נוסף על ארגון המורים: מדברים על נהירה למקצוע - אנחנו חייבים להעמיד את המורה בתנאי חיים שיוכל להתקיים. דברים אלה ידועים לנו מאז קמה בעיית המהנדסים. ישנן דרישות שצריך להיענות להן, ציבור המורים איננו ציבור שונה מציבור של אנשים שרואים לא רק את תפקידם. אפשר לשבת עם ציבור זה ולדון אתו על הלימודים על מנת שלא נמשיך ללכת בדרך לא-דרך. חושבני, כי אנו צריכים להיות מאוחדים בענין ¹⁵אלה נעזור למשרד החינוך.

יש ארגונים של מורים תיכוניים אשר להם אינטרסים פרופסיונליים.

לדעתי, לא צריכה להיות התעקשות ¹³לא נזעזע את מערכת החינוך.

עוד מלה אחת על סידור התלמידים שרוצים להיכנס לבתי הספר: עובדה היא ש-15.363 תלמידים נשארו מחוץ לשכר הלימוד המודרג מתוך 28 אלף שגמרו. ¹⁶אני יודעת עובדה, ש-20 משפחות אשר לא הצלחו לסדר את ילדיהן בבית הספר, נאלצות לרדת מהארץ. השאלה הייתה, אם ימצא מקום לכל אלה שמקבלים שכר לימוד מודרג... (ד"ר זינו: אלה שזכו בשכר לימוד מודרג, יתקבלו). (מר שריד: יש לנו ידיעות שגם אלה שלא זכו בשכר לימוד מודרג ייקלטו בתל-אביב).

הפער בין המספרים האלה היה כמעט 2000. ד"ר לויין מעיריית תל-אביב אמר לי, כי ישנה אפשרות לסדר 7500 ילדים. ואילו מר עמי אסף - סגן שר החינוך והתרבות - אמר כי רק בתל-אביב יש 9000 מקומות. אני לא ידעתי מה יש בין הודעה אחת לשניה. אינני יודעת מהו המספר הנכון.

היה חשוב לדעת, מה המחסור במורים לחינוך תיכוני, כי אני אינני מפקפקת שאחת הטענות הלא-מוצדקות של המורים התיכוניים היא זו שיש מחסור במורים תיכוניים. לולא היה המחסור, לא היו לנו אותן התביעות.

מהו מצב המורים התיכוניים בארצות אירופה? מהי המשכורת שלהם? האם אצלנו הרמה הנמוכה ביותר של שכר לימוד?

הייתי רוצה לקבל מספרים, מה אנחנו עושים - כדברי הגב' פרסיץ - שאנחנו עושקים את המורים והם נאלצים לעסוק בשתי משרות וכו'? מהו המצב האמיתי בשטח זה?

ר. צברי: הייתי רוצה לשאול כמה שאלות:

בהרצאתו של השר בפתיחת הדיון על התקציב אמר שבכיתות נושרים כ-50%. הייתי רוצה לשמוע: מי הם הנושרים, או כמה מהנורמה ב' נושרים וכמה מהם מגיעים לכיתה י"א?

כמה גמרו את התיכון השנה עם תעודת בגרות? כמה הלכו מהם לאוניברסיטה ומה דעת האוניברסיטה על ההישגים שלהם? (היו"ר ש. פרסיץ: הרי קבלנו פרטים על כך. הם אמרו שמוכרחים לקיים שנה אחת ללימודים כלליים). אני מצטערת, לא ידעתי על כך.

כמה מהמורים התיכוניים הם בעלי השכלה אקדמאית? (היו"ר ש. פרסיץ: 700 מתוך 1815).

כמה תלמידים נמצאים בכיתות תיכון?

רצוני לקבל פרטים, אם מחגשמת הצעת החוק על לימודים על-יסודיים.

חברת הכנסת פרסיץ אמרה, שכדי להעלות רמה בבית ספר על-יסודי אנחנו צריכים לדאוג בבתי ספר יסודיים. אולם אני רואה בזה התחלה חשובה במה שנעשה: הניסויים בגן הילדים והעזר שניתן בכיתות ח' - זה גם כן חשוב. אף שיעורי העזר הניתנים בכיתות ט' ו-י, הנם חשובים. הייתי רוצה לדעת, אם יש השפעה בשטח זה?

נכון, גב' פרסיץ, זו המציאות, אולם אין זו הדרך הנכונה. כל זמן שיש לתקן, אזי צריך לתקן לטווח ארוך, משום שלזמן קצר נעשים דברים, ואני מברכת עליהם. זה דבר חשוב שצריך לא להתייחס מבחינה של רמה אלא לראות גם את הצד החברתי.

רצוני לציין, כי בתוך המשפחה, בישובי העולים, בתוך השכונות - לא נעשה ולא כלום. (מר שריד: החינוך של הילד מתחיל בחינוך הסבא והסבתא).

אני מדברת על הילדים שנמצאים פה. לא יתכן שאנחנו נגיע למציאות בה אנו נחונים, שיש לנו אוניברסיטה וכו', ורק 340 תלמידים מהעדות יש שלומדים.

גב' פרסיץ מדברת על זה: מה לעשות לילדים אלה שלא עברו את הסקר?

ביחס למורים, רצוני לומר כי זה דבר קשה מאד, הרי משרד החינוך דיבר על כל הסטיפנדיות שהוא נותן, ולי נדמה כי מה שניתן הוא לזמן יותר ארוך. אולם, מה יהיה בשנים הללו?

ס. יזהר: רצוני לעסוק בשאלה של המורים התיכוניים משום שזוהי השאלה הבוערת.

אין ספק שבתוך דרישותיהם של המורים ישנן דרישות שצריך לשים לב אליהן, אולם תהיה תמימות לחשוב שאפשר לפתור אותן על נקלה. מורה שעובד בשתי משרות, הוא איננו עובד מתוך שאוהב הוא לעבוד בשתי משרות, אלא משום שצריכים אותו. והנה, המדינה לא תוכל לתת למורה מה שהוא משתכר בשתי משרות. (הינו"ר ש. פרסיץ: הם מקבלים 7 לירות שעה). ובכן, אומר לכם כי הם מקבלים גם 12 לירות עבור סינדרים למתמטיקה, אנגלית ודקדוק. זה מתחיל ב-6 לירות והם עולים עד כדי 12 לירות.

אני אומר, כמעט רוב בתי הספר התיכוניים התלמידים אינם יכולים לסיים את בית הספר מבלי שתהיה להם עזרה, כי מה שלומדים בבית-הספר והכנת שעורים בלבד מצריכים עזרה. אם כן, האוכלוסיה הגדולה ונזקקת לשעורים פרטיים, והיא נזקקת משום שישנן תעודות, והתעודות הן עם ציונים שליליים. ואז שני שעורים פרטיים ביום מספיקים למורה. לדעתי, אין מדינה בעולם שתוכל לעמוד או שתוכל לתת פצוי כזה.

המישרה השניה היא כמעט ללא מט הכנסה, ופה מתעוררת השאלה - מי יכול לעמוד בזה? אם תינתן להם תוספת של 100 ל"י, האם הם יפסיקו ללמד הלאה?

לפני שנתיים הייתי באנגליה וראיתי מה עושה מורה לקראת ה- G.C.E. - איזו עבודה הוא משקיע!

אני אומר שכדאי לתת סכום של 100 ל"י ובלבד שהמורה לא יעבוד נוסף למשרתו. אולם, נשאלת השאלה: האם נוכל לעמוד בזה שניחן תוספת חדשית של 100 לירות, ובתנאי שנאמר למורה: אחת תהיה מורה בבית הספר, תשוחח, תתקן, תחנך וכו'. - חושבני, שלא נעמוד בזה. יחכן שזה התהליך עכשיו, שכיתות - ואולי כיתות יב' - ייכנסו לאוניברסיטה.

לכן אני אומר, שאי אפשר כמעט להעלות על הדעת שמורס תיכוניים יסתפקו במשרה אחת. על כן השאלה היא שאלה חמורה.

אני חושב, כי מורה שעובד למעלה מכוחותיו, אזי התוספת שתינתן לו לא תשנה את המצב.

ועוד דבר: לא רק מיום קום המדינה אני יודע כי ישנם מורים שהם מסורים להוראה. היו משלמים פעם משכורת של 7,200 לירות. זה היה שכר המורה. (ד"ר זינו: קבלתי 12 לירות בתור מורה בתיכון).

היו מורים שלא שאלו שאלות. למורים אלה יש צביון, הם אהבו את הילדים.

רצוני לשאול: אם אפילו היינו גוזמים לשלם תוספת של 100 לירות, האם היינו פותרים את השאלה?

באנגליה טוענים המורים כי הם מקבלים משכורת נמוכה. כל מקצוע שמתקיים על משלם המסים לא יכול להיות גבוה.

לדעתי, צריך למצוא רצון טוב של שני הצדדים.

הינו"ר ש. פרסיץ: ביום ג' הבא, נמשיך בנושא זה.

הישיבה נעולה.